

שאלה: שכנה שלי היא אלמנה זה כבר ארבע שנים. כעת מצאה איש שתחתן אתו ושואלת אם לקיים המנהג שהבנים ובנות מהבעל הראשון אינם משתתפים בחופה, ולא בסעודה אחר כך.

תשובה: חיפשתי בספרי ההלכה ולא מצאתי זכר למנהג זה. יש שתי אפשרויות לבאר מהיכן צמח המנהג. סיבה אחת עוד מתקבלת על הדעת. הסיבה השנייה היא מאוסה וצריכים להלחם נגדה.

הסיבה שאפשר להבין אותה היא שהילדים הבאים לנישואין שניים של אמם עוד מזכרים באביהם שכבר מת, ויוזילו דמעות בעת החופה, ושמה גם ישמיעו קול בכי. אמנם צריכים למצוא דרך להסביר להם שכך דרכו של עולם. וכאשר האב המת כבר יושב בגן עדן, גם הוא מעוניין שיהיה טוב לאשתו, ושתמצא מסגרת נוחה לְהַמְשֵׁךְ חייה. הרי כתוב במגילת רות (א, ט) שאמרה נעמי: "יתן ה' לכם ומצאינה מנוחה, אשה בית אישה" [כלומר בבית בעלה]. כי להיות "נע ונד" בלי עוגן בחיים הוא עינוי נפשי קשה. לכן שורש מלת "שידוך" הוא בארמית "מנוחה" כמו שכתוב "וישוכו המים" (בראשית ח, א, בענין המבול) תרגם יונתן "ושדיכו מיא". וכן "והארץ שקטה ממלחמה" (יהושע יא, כג) תרגם "וארעא שדוכת". ומזה כתב "ערוך השלם" (שדך, ד) ביאור מלה תלמודית "שידוך" שע"י הדיבור בין הצדדים שקטה ונחה דעתם.

כך ברא ה' את העולם, שאין לגזור "עונש" על האשה, על שמת בעלה. אלא ודאי עליה לבסס שוב חיים נורמליים. ואין לבנים ובנות להצטער על כך שהיא נוהגת על פי תורה.

אבל הסיבה השנייה, שיש בנים ובנות המתנגדים לכך שהאשה תתחתן שוב כי רוצים לשמור בכך על "כבוד אבא". כל הגישה הזאת היא מעוותת. אברהם אבינו נשא אשה נוספת אחרי מיתת שרה ולא חשש שמא פגם בכבודה. וגם בתו של רב חסדא נישאה לרבא אחרי מיתת בעלה הראשון (בבא בתרא יב ע"ב) ולא היה בזה שום פגם.

אדרבה, יש בזה אכזריות. כלום על האם לסבול ח"י בודדות משום כבוד מדומה? ואפילו נניח שהבעל המת ציוה על כך לפני מותו, אין לה להשמע לו. כי כעת שהוא נמצא בעולם האמת, הוא כבר מכיר את האמת. והוא הדין אם אשה ציותה לפני מותה לבעלה שלא יעיז לקחת אשה שניה, אין לו להשמע לה, כי דברה רק מתוך יצר הרע, ולא מפני גישה תורנית.

ומי שיכול להשפיע על הבנים והבנות שיחזרו לאיתן התורה, ויקיימו רק מה שחז"ל ציוו, ולא מנהגי שטות, עליו להשפיע.